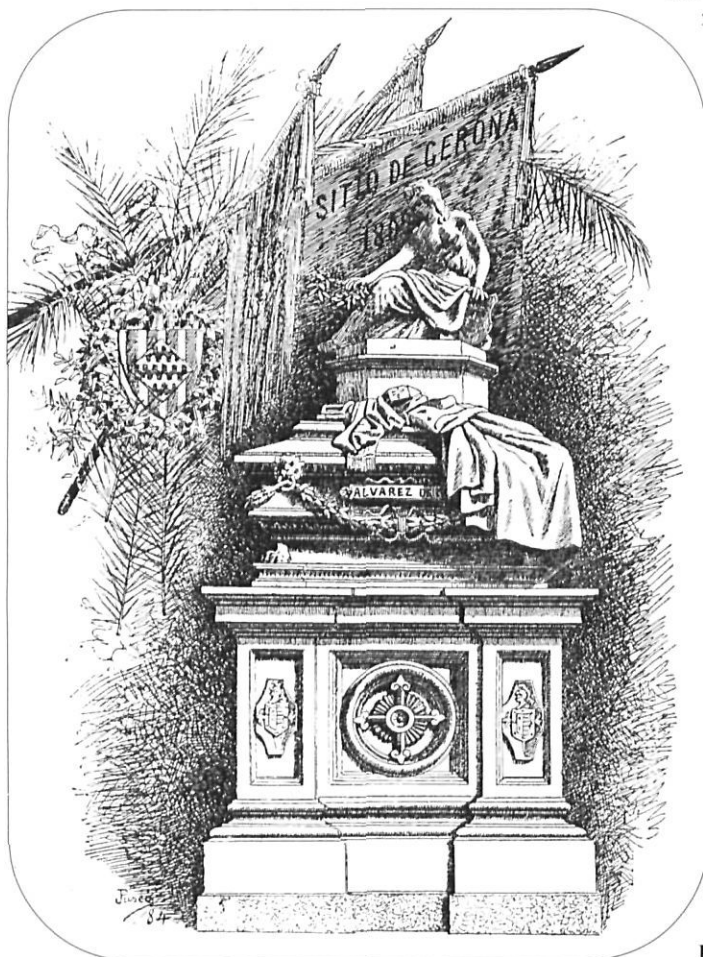


Els romàntics i els modernistes

Amb motiu del 150 aniversari de Guimerà i de Verdaguer, la Casa de Cultura de Girona ha organitzat un cicle de conferències, recitals i concerts dedicat al romanticisme i a la seva vinculació amb la renaixença catalana. La commemoració ha reservat un espai per al record dels romàntics gironins, aplegats bàsicament a la cova de Can Viñas, on es va generar tota l'activitat intel·lectual ciutadana de l'època.

A la cantonada del carrer d'Abeuradors amb el de Ferreries Velles, a la rebotiga de l'adrogueria de Narcís Viñas i Serra, hi van néixer, amb pocs anys de diferència, la *Sociedad Artística para el Fomento de las Bellas Artes* (1871), la *Asociación Literaria de Gerona* (1872), el *Certamen Literario* (1872) i la *Revista de Gerona* (1876). La revista va durar vint anys i el certamen trenta, fins que va ser substituït pels Jocs Florals. Al voltant de la revista i del certamen hi trobem pràcticament tots els gironins destacats de la segona meitat del segle XIX: científics, artistes i, sobretot, homes de lletres, dividits en dos grans grups, el dels historiadors i el dels poetes.

També a Girona, com arreu de Catalunya, hi ha un lligam estret entre el Romanticisme i la renaixença. Tot primer, encara que lentament, es produeix la restauració pública de la llengua. L'idioma oficial de l'*Asociación* i del *Certamen* és el castellà, però Joaquim Botet i Sisó (el 1878) i Celestí Pujol i Camps (el 1879) el posen en peu d'igualtat amb el castellà com a idiomes igualment aptes per a l'expressió literària. Nou anys més tard, el 1888, s'esdevé el fet més significatiu: per primera vegada el president del Jurat, Damas Calvet, pronuncia el seu discurs en català. En els anys següents, la majoria dels presidents successius parlen també en català i el reivindiquen com a llengua d'ús normal «en totes les relacions de la vida, tant en privat com en públic». Paral·lelament al progrés del català es fa present el progrés de l'afirmació nacionalista, des de dues posicions diferents: la conservadora del regionalisme (Pella i Forgas, l'any 1887) i la progressista del federalisme (Roca i Farreras, l'any 1888). És la renaixença que va fent el seu camí.



El mausoleu d'Álvarez de Castro, un dels emblemes del romanticisme gironí.

El moviment romàntic, que era viu a Girona fa només cent cinquanta o cent anys, es troba molt allunyat dels nostres paràmetres d'avui. Però aquesta distància psicològica i sociològica no ens ha pas de fer desmerèixer aquells homes i la seva tasca. Els mateixos modernistes, que es van abatre sobre ells amb un cert furor iconoclasta, van acabar per acceptar que els eren deutors de moltes coses i van admetre el pòsit del seu treball i la fecunditat del seu mestratge. Tal com va dir Margarida Casacuberta en obrir el cicle de la Casa de Cultura, el que van fer els modernistes, al capdavall, va ser replantejar i reinterpretar la tradició romàntica. I el famós esclat del modernisme gironí del començament de segle troba les seves arrels en el terreny propici i fèrtil del romanticisme que l'havia precedit.

Normalització i normalitat

Aquest mes de novembre fa cent anys que Àngel Guimerà va provocar un considerable incident amb un discurs en català a l'Ateneu barcelonès. Al fet insòlit de fer servir aquesta llengua en una entitat que tenia la castellana com a pròpia s'hi va afegir el contingut rotund del missatge proclamat pel dramaturg. Aquest fragment n'és una bona mostra:

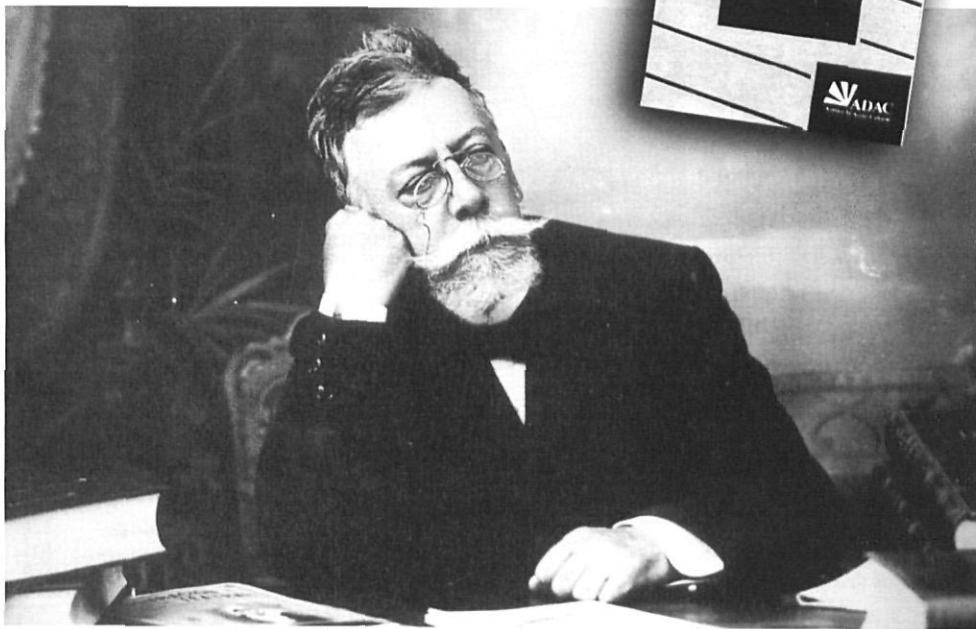
«Jo no us diré ara aquí, senyors, la manera d'assegurar-li el pervindre a la llengua de Catalunya. Més, sigui com sigui, vingui pel camí dret o pel camí tort, vingui per la convicció d'Espanya o per la imitació dels estrangers,estic segur que tornarà a ser la nostra llengua a Catalunya el que sabem que ha estat per la història. I esperant-ho, senyors, veiem com aquesta llengua es parla cada dia més i més a Catalunya; que és tothom en aquesta terra, fins ignorant-ho molts d'ells, els que fan que creixi i es propagui: la indústria movent les seves màquines, el comerç fent-se el transportador general de tot el que surt i el que entra a Espanya... Jo veig Catalunya, senyors, en el creixement de la seva llengua, com una mar extensíssima, mar interior si es vol, a la qual van a parar rius cabalosos per confondre's amb ella. El nivell d'aquella mar va pujant, i pujarà sempre fins a tenir sortida a l'oceà de la civilització, que en ell es troba la llibertat dels pobles».

A Girona, un gest semblant al de Guimerà s'havia produït set anys abans, quan el 1888 –com s'explica aquí al costat– es va fer per primer cop en català el discurs del Certamen de l'Asociación Literaria. Tot això ve al cas perquè, en el permanent teixir i desteixir de la reivindicació del català, el prestigiós Ateneu gironí d'Acció Cultural ADAC atorga cada any els Premis a la Normalització Lingüística, destinats a persones, mitjans de comunicació, empreses o entitats que s'hagin distingit per l'ús i la promoció de la llengua. I aquest any, en la desena edició, el Premi per a mitjans de comunicació, atorgat per votació popular, ha estat per a aquesta *Revista de Girona*.

La revista històrica del mateix nom, desapareguda ara fa cent anys, va mantenir sempre el títol en castellà, i també la major part del seu contingut. Igualment ho va fer la revista actual, quan va néixer l'any 1955 –ara fa quaranta anys– amb el desig explícit d'entroncar amb la seva predecessora. Però en arribar al número 75, corresponent al segon semestre de 1976, la publicació va catalanitzar el seu títol i va consolidar progressivament la catalanització de tots els seus articles. D'aleshores ençà, i definitivament en els últims deu anys, la revista té el català com a idioma propi i exclusiu. De tal manera que el premi de l'ADAC, més que a la Normalització, podria ser en aquest cas a la Normalitat lingüística, que aquestes pàgines han assolit amb la senzilla naturalitat de les coses que són òbvies i que s'imposen per la seva pròpia força.

Ara ja no ens calen gestos extrems com el de Guimerà a Barcelona o el de Damas Calvet a Girona, però n'hauré de fer molts de petits cada dia fins que el català sigui normal en tots els àmbits. Amb el premi de l'ADAC com a estímul, estarem sempre a punt d'utilitzar i de defensar aquest patrimoni bàsic i inalienable.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ



Àngel Guimerà:
cent anys
d'un discurs